

1. Ataksja (niezborność)	Marek Bodzioch.....	45
2. Biegunka	Piotr Daniel, Ewa Malecka-Wojcieszko, Małgorzata Szczepanek	46
3. Ból brzucha	Justyna Kotynia, Magdalena Kocot-Kępska, Ewa Malecka-Wojcieszko	52
4. Bóle głowy	Jacek J. Rożniecki, Marek Bodzioch.....	55
5. Ból ucha	Piotr Sawiec	60
6. Ból w klatce piersiowej	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski.....	63
7. Chrypka	Wojciech Szczeklik, Filip Mejza.....	66
8. Czkawka	Wojciech Leppert, Jacek Łuczak [†]	66
9. Czucie, zaburzenia	Marek Bodzioch.....	67
10. Drgawki	Marek Bodzioch	70
11. Duszność	Wojciech Szczeklik, Małgorzata Krajnik, Miłosz Jankowski, Piotr Z. Sobański	71
12. Dysfagia i odynofagia	Justyna Kotynia, Ewa Malecka-Wojcieszko	78
13. Dyspepsja	Andrzej Dąbrowski, Krzysztof Marlicz [†]	79
14. Ginekomastia	Krzysztof Kula, Jolanta Słowikowska-Hilczler, Ewa Płaczkiewicz-Jankowska	80
15. Gorączka o nieznannej przyczynie	Piotr Zaborowski	81
16. Halitoza	Włodzimierz Zych, Małgorzata Szczepanek	86
17. Kaszel	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski, Ewa Jassem, Małgorzata Krajnik	87
18. Kołatanie serca	Wojciech Szczeklik, Wiktoria Leśniak	90
19. Krwimocz	Robert Drabczyk, Franciszek Kokot [†]	91
20. Krwioplucie	Wojciech Szczeklik, Filip Mejza.....	92
21. Mocz, zaburzenia oddawania	Robert Drabczyk, Franciszek Kokot [†]	93
22. Niedowład i porażenie	Marek Bodzioch	93
23. Nudności i wymioty	Anna Mokrowiecka, Ewa Malecka-Wojcieszko, Wojciech Leppert, Jacek Łuczak [†]	95
24. Obrzęki	Wojciech Szczeklik, Łukasz Strzeszyński, Franciszek Kokot [†]	98
25. Oddychanie, zaburzenia	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski, Filip Mejza	99
26. Oponowe objawy	Marek Bodzioch	100
27. Owłosienie, nadmierne patologiczne	Jadwiga Słowińska-Srzednicka, Ewa Płaczkiewicz-Jankowska	101
28. Palce rąk, zniekształcone	opracowanie redakcyjne.....	103
29. Pragnienie, zwiększone	Robert Drabczyk, Franciszek Kokot [†]	105
30. Serce, osłuchiwanie	Wojciech Szczeklik, Wiktoria Leśniak	106
31. Sinica	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski.....	111
32. Szmerzy oddechowe, nieprawidłowe	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski, Filip Mejza.....	112
33. Śledziona, powiększenie (splenomegalia)	Andrzej Hellmann	114
34. Świadomość, zaburzona	Grażyna Zwolińska, Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński.....	115
35. Świąd	Małgorzata Krajnik, Jacek Szepietowski, Robert Drabczyk.....	116
36. Tętno tętnicze, nieprawidłowe	Wojciech Szczeklik, Wiktoria Leśniak.....	118
37. Wątroba, powiększenie	Łukasz Strzeszyński	119
38. Węzły chłonne, powiększenie	Andrzej Hellmann.....	120
39. Wodobrzusze	Jacek Juszczyk, Jerzy Jaroszewicz.....	121

40.	Zaparcie	Renata Talar-Wojnarowska, Ewa Malecka-Wojcieszko, Piotr Eder, Witold Bartnik	122
41.	Zawroty głowy	Marek Bodzioch	126
42.	Żółtaczka	Jacek Juszczak, Jerzy Jaroszewicz	127
43.	Żyły szyjne, poszerzenie	Wojciech Szczeklik, Miłosz Jankowski	130
2	Choroby układu krążenia		
1.	Nagłe zatrzymanie krążenia	Miłosz Jankowski, Grzegorz Cebula	131
2.	Wstrząs	Miłosz Jankowski	143
2.1.	Wstrząs hipowolemiczny		149
2.1.1.	Wstrząs krwotoczny		150
2.2.	Wstrząs kardiogeny		152
2.3.	Wstrząs obturacyjny		153
3.	Profilaktyka chorób sercowo-naczyniowych	Barbara Cybulska, Longina Kłosiewicz-Latoszek, Wiktor Szostak, Wiktoria Leśniak	154
4.	Dyslipidemie	Barbara Cybulska, Longina Kłosiewicz-Latoszek, Wiktor Szostak, Wiktoria Leśniak	158
4.1.	Hipercholesterolemia		159
4.2.	Dyslipidemia aterogenna		164
4.3.	Hipertriglicerydemia		166
4.3.1.	Hipertriglicerydemia łagodna i umiarkowana		166
4.3.2.	Hipertriglicerydemia ciężka		166
4.4.	HiperLp(a)lipoproteinemia		167
5.	Choroba niedokrwiennej serca		168
5.1.	Przewlekłe zespoły wieńcowe		170
5.1.1.	Typowy przewlekły zespół wieńcowy	Piotr Niewiński, Tomasz Pasierski, Waldemar Banasiak, Wiktoria Leśniak, Maria Referowska	170
5.1.2.	Dławica mikronaczyniowa	Henryk Wysocki, Wiktoria Leśniak	180
5.1.3.	Dławica związana z mostkami mięśniowymi nad tętnicami wieńcowymi	Piotr Niewiński, Tomasz Pasierski, Waldemar Banasiak, Wiktoria Leśniak, Maria Referowska	181
5.1.4.	Dławica naczynioskurczowa (odmienna, Prinzmetal)	Piotr Niewiński, Tomasz Pasierski, Waldemar Banasiak, Wiktoria Leśniak, Maria Referowska	182
5.2.	Ostre zespoły wieńcowe	Andrzej Budaj, Bronisław Bednarz, Wiktoria Leśniak	182
6.	Zaburzenia rytmu serca	Maria Trusz-Gluza, Wiktoria Leśniak	211
6.1.	Dodatkowe pobudzenia nadkomorowe		225
6.2.	Częstoskurcz nawrotny w węzle przedsionkowo-komorowym (częstoskurcz węzłowy nawrotny, AVNRT)		225
6.3.	Zespoły preekscytacji		228
6.4.	Częstoskurcz przedsionkowy jednoogniskowy i wieloogniskowy (AT)		231
6.5.	Tachyarytmie zatokowe		232
6.6.	Trzepotanie przedsionków (AFI)		233
6.7.	Migotanie przedsionków (AF)		236

6.8.	Łagodne częstoskurcze komorowe		245
6.9.	Komorowe zaburzenia rytmu w chorobie niedokrwiennej serca		246
6.10.	Częstoskurcz komorowy w kardiomiopatii		248
6.11.	Wrodzony zespół długiego QT (LQTS)		249
6.12.	Zespół Brugadów		251
6.13.	Wielokształtny częstoskurcz komorowy zależny od katecholamin (CPVT)		251
6.14.	Idiopatyczne migotanie komór (IVF)		252
6.15.	Nagła śmierć sercowa		252
7.	Zaburzenia automatyzmu i przewodzenia	Maria Trusz-Gluza, Wiktoria Leśniak	253
7.1.	Dysfunkcja węzła zatokowego		255
7.2.	Bloki przedsionkowo-komorowe		256
7.3.	Bloki śródkomorowe		258
8.	Wady zastawki aortalnej		260
8.1.	Zwężenie zastawki aortalnej (lewego ujścia tętniczego)	Marek Konka, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	260
8.2.	Niedomykalność zastawki aortalnej	Piotr Szymański, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	266
8.3.	Wada złożona zastawki aortalnej	Marek Konka, Piotr Szymański, Wiktoria Leśniak	269
9.	Wady zastawki mitralnej		269
9.1.	Zwężenie zastawki mitralnej (lewego ujścia żylnego)	Marek Konka, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	269
9.2.	Niedomykalność zastawki mitralnej	Piotr Szymański, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	273
9.3.	Wada złożona zastawki mitralnej	Piotr Szymański, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	277
9.4.	Zespół wypadania płatków zastawki mitralnej	Zbigniew Gąsior, Piotr Pysz, Wiktoria Leśniak	277
10.	Wady zastawki trójdzielnej	Marek Konka, Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	279
10.1.	Zwężenie zastawki trójdzielnej		279
10.2.	Niedomykalność zastawki trójdzielnej		279
11.	Wady wielozastawkowe	Marek Konka, Piotr Szymański, Wiktoria Leśniak	281
12.	Wrodzone wady serca u dorosłych	Piotr Hoffman, Wiktoria Leśniak	283
12.1.	Ubytek przegrody międzyprzedsionkowej (ASD)		283
12.2.	Drożny otwór owalny (PFO)		284
12.3.	Ubytek przegrody międzykomorowej (VSD)		285
12.4.	Przetwrały przewód tętniczy (PDA)		286
12.5.	Zespół Eisenmengera (PVD)		286
12.6.	Zwężenie drogi odpływu prawej komory		288
12.7.	Zwężenie drogi odpływu lewej komory		289
12.8.	Koarktacja aorty		289
12.9.	Anomalia Ebsteina		290
13.	Infekcyjne zapalenie wsierdzia	Janina Stepińska	291

14. Gorączka reumatyczna	Ernest Kuchar, Anetta Undas	301
15. Zapalenie mięśnia sercowego	Zofia T. Billińska, Łukasz Małek, Wiktoria Leśniak	302
16. Kardiomiopatie	Jan Wodnicki, Wiktoria Leśniak	306
16.1. Kardiomiopatia rozstrzeniowa (DCM)		306
16.2. Kardiomiopatia przerostowa (HCM)		307
16.3. Kardiomiopatia restrykcyjna (RCM)		310
16.4. Arytmogenna kardiomiopatia prawokomorowa (ARVC)		311
16.5. Kardiomiopatie o znanej przyczynie i niesklasyfikowane		311
17. Zapalenie osierdzia	Witold Tomkowski, Paweł Kuca, Wiktoria Leśniak	313
18. Tamponada serca	Witold Tomkowski, Paweł Kuca, Wiktoria Leśniak	319
19. Niewydolność serca		320
19.1. Przewlekła niewydolność serca	Andrzej Surdacki, Olga Kruszelnicka, Bernadeta Chyrchel, Jacek Bednarek, Michał Chyrchel, Wiktoria Leśniak	321
19.2. Ostra niewydolność serca	Bronisław Bednarz, Andrzej Budaj, Grzegorz Gonczarz	338
20. Nadciśnienie tętnicze		346
20.1. Nadciśnienie tętnicze pierwotne	Andrzej Januszewicz, Aleksander Prejbisz, Piotr Dobrowolski, Wiktoria Leśniak	346
20.2. Nadciśnienie naczyniowonekowe	Andrzej Januszewicz, Aleksander Prejbisz, Piotr Dobrowolski, Wiktoria Leśniak	368
20.3. Nadciśnienie tętnicze u kobiety w ciąży	Aleksander Prejbisz, Tomasz Stompór, Przemysław Kosiński, Władysław Sułowicz	372
20.3.1. Stan przedrzucawkowy		373
20.3.2. Rzucawka		375
21. Nadciśnienie płucne	Marcin Kurzyńska, Grzegorz Kopeć, Adam Torbicki, Wiktoria Leśniak	375
22. Tętniak aorty	Marzena Frolow, Wiktoria Leśniak	381
23. Ostre zespoły aortalne	Marzena Frolow, Wiktoria Leśniak	384
23.1. Rozwarstwienie aorty		384
23.2. Krwaki śródścienny		387
23.3. Wrzód drążący aorty		388
23.4. Tętniak rzekomy aorty		388
23.5. Ograniczone pęknięcie aorty		389
24. Choroba Takayasu	Marcin Milchert, Marzena Frolow, Leszek Masłowski	389
25. Olbrzymiokomórkowe zapalenie tętnic	Marcin Milchert, Marzena Frolow, Leszek Masłowski	391
26. Zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń (choroba Buergera)	Marzena Frolow, Leszek Masłowski	393
27. Niedokrwienie kończyn dolnych	Marzena Frolow, Wiktoria Leśniak, Wojciech Bodzoń	394
27.1. Przewlekłe niedokrwienie kończyn dolnych		394
27.2. Ostre niedokrwienie kończyn dolnych		400
28. Zwężenie tętnic szyjnych i kręgowych	Wojciech Bodzoń, Marzena Frolow	402
29. Udar mózgu	Anna Członkowska, Maciej Niewada	405
30. Zakrzepowe zapalenie żył powierzchownych	Marzena Frolow	413

31. Przewlekła niewydolność żylna	Marzena Frolow, Leszek Masłowski	415
32. Zespół żyły głównej górnej	Aleksandra Kotlińska-Lemieszek, Wojciech M. Wysocki	418
33. Żyłna choroba zakrzepowo-zatorowa (ŻChZZ)		419
33.1. Zakrzepica żył głębokich	Rafał Niżankowski, Jerzy Windyga, Wiktoria Leśniak	419
33.2. Zatorowość płucna	Piotr Pruszczyk	432
33.3. Profilaktyka pierwotna ŻChZZ	Rafał Niżankowski, Jerzy Windyga, Wiktoria Leśniak, Krystyna Zawilska	442
34. Ogólne zasady leczenia przeciwkrzepliwego	Anetta Undas, Krystyna Zawilska	448
34.1. Heparyny		448
34.2. Inhibitory czynnika Xa (fondaparynuks, rywaroksaban, apiksaban, edoksaban)		452
34.3. Bezpośrednie inhibitory trombiny		454
34.4. Antagoniści witaminy K (VKA)		456
34.5. Leczenie przeciwzakrzepowe a anestezja regionalna		464
35. Zaburzenia mikrokrążenia	Marzena Frolow, Leszek Masłowski	464
35.1. Objaw Raynauda		464
35.2. Bolesny rumień kończyn (erytromelalgia)		466
35.3. Siność siatkowata		466
36. Zapalenie naczyń chłonnych	Andrzej Szuba, Wiktoria Leśniak	467
37. Obrzęk limfatyczny (chłonny)	Andrzej Szuba, Wiktoria Leśniak	467

3 Choroby układu oddechowego

1. Niewydolność oddechowa	Miłosz Jankowski, Wiesław Królikowski	469
1.1. Ostra niewydolność oddechowa		471
1.2. Przewlekła niewydolność oddechowa		473
2. Zapalenie zatok przynosowych	Monika Świerczyńska-Krepa, Zbigniew Świerczyński, Filip Mejza	475
3. Ostre zapalenie gardła i migdałków (angina)	Piotr Sawiec, Jacek Mrukowicz, Leszek Szenborn	478
4. Błonica	Aleksandra Szymczak	482
5. Choroby krtani	Monika Świerczyńska-Krepa, Zbigniew Świerczyński, Filip Mejza	485
5.1. Zapalenie krtani		485
5.2. Zaburzenia fonacji		486
5.3. Rak krtani		486
6. Ostre zapalenie oskrzeli	Jan Kuś, Filip Mejza	487
7. Krztusiec (koklusz)	Jacek Wysocki, Jacek Mrukowicz, Filip Mejza	488
8. Przewlekła obturacyjna choroba płuc (POCHP)	Władysław Pierzchała, Ewa Niżankowska-Mogilnicka, Piotr Gajewski, Filip Mejza	491
9. Astma	Ewa Niżankowska-Mogilnicka, Grażyna Bochenek, Piotr Gajewski, Filip Mejza	504
10. Rozstrzenie oskrzeli	Filip Mejza, Renata Jankowska	523
11. Mukowiscydoza	Henryk Mazurek, Filip Mejza	527
12. Zarostowe zapalenie oskrzelików	Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	529

13. Zapalenia płuc wywołane przez drobnoustroje	Tadeusz Przybyłowski, Jan Kuś	533
13.1. Pozaszpitalne zapalenie płuc		533
13.2. Szpitalne zapalenie płuc		542
13.3. Zapalenia płuc wywołane przez bakterie typowe		548
13.3.1. Pneumokokowe zapalenie płuc		548
13.3.2. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Haemophilus influenzae</i>		548
13.3.3. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Moraxella catarrhalis</i>		549
13.3.4. Gronkowcowe zapalenie płuc		549
13.3.5. Zapalenie płuc wywołane przez bakterie beztenowe		550
13.3.6. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Klebsiella pneumoniae</i>		551
13.3.7. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Acinetobacter baumannii</i>		551
13.3.8. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Pseudomonas aeruginosa</i>		552
13.4. Zapalenia płuc wywołane przez bakterie atypowe		552
13.4.1. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Mycoplasma pneumoniae</i>		552
13.4.2. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Chlamydia pneumoniae</i>		553
13.4.3. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Legionella pneumophila</i>		553
13.5. Koronawirusowe zapalenia płuc		553
13.6. Grypowe zapalenie płuc		554
13.7. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Pneumocystis jiroveci</i> (pneumocystoza)		554
13.8. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Aspergillus</i> (inwazyjna aspergiloza i podostra inwazyjna aspergiloza płuc)		555
13.9. Zapalenie płuc wywołane przez <i>Candida</i>		556
14. Choroby śródmiąższowe płuc		556
14.1. Idiopatyczne śródmiąższowe zapalenia płuc	Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	556
14.1.1. Idiopatyczne włóknienie płuc		556
14.1.2. Inne postaci idiopatycznego śródmiąższowego zapalenia płuc		557
14.2. Sarkoidoza	Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	559
14.3. Alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	561
14.4. Rozlane krwawienie pęcherzykowe	Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	563
14.5. Eozynofilie płucne		564
14.5.1. Eozynofilie w przebiegu infestacji pasożytniczych	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Weronika Rymer, Filip Mejza	564
14.5.2. Alergiczna aspergiloza oskrzelowo-płucna	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	565
14.5.3. Przewlekłe eozynofilowe zapalenie płuc	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	565
14.5.4. Ostre eozynofilowe zapalenie płuc	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	566
14.5.5. Eozynofilowe zapalenie oskrzeli	Monika Szturmowicz, Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	566
14.6. Płucna postać histiocytozy z komórek Langerhansa	Elżbieta Radzikowska, Iwona Bestry, Filip Mejza	567
14.7. Limfangioleiomiomatoza	Elżbieta Radzikowska, Iwona Bestry	567
14.8. Proteinoza pęcherzyków płucnych	Elżbieta Radzikowska, Iwona Bestry	567
14.9. Ostre uszkodzenie płuc związane z używaniem papierosów elektronicznych	Filip Mejza	567
15. Gruźlica i mykobakteriozy	Maria Korzeniewska-Kosela, Iwona Grzelewska-Rzymowska, Katarzyna Kruczak, Zofia Zwolska, Ewa Augustynowicz-Kopeć	567
15.1. Gruźlica		567
15.2. Mykobakteriozy		576
16. Nowotwory płuc i opłucnej	Jacek Jassem, Wojciech M. Wysocki, Filip Mejza	579
16.1. Rak płuca		579
16.2. Przerzuty nowotworowe do płuc		586
16.3. Międzybłonik opłucnej		586
17. Choroby zawodowe układu oddechowego		587
17.1. Pylice płuc	Filip Mejza, Kazimierz Marek	587
17.1.1. Pylica krzemowa		587
17.1.2. Pylica górników kopalni węgla		588
17.1.3. Pylica azbestowa		588
17.2. Beryloza	Cezary Palczyński	588
17.3. Astma związana z pracą zawodową	Cezary Palczyński, Paweł Górski	589
18. Zaburzenia oddychania w czasie snu	Robert Plywaczewski, Agata Niżankowska-Jędrzejczyk, Filip Mejza	591
18.1. Zaburzenia oddychania w czasie snu – informacje ogólne		591
18.2. Obturacyjny bezdech senny		592
18.3. Centralny bezdech senny		594
19. Choroby opłucnej	Krzysztof Śladek, Filip Mejza	595
19.1. Płyn w jamie opłucnej – informacje ogólne		595
19.2. Przesięk w jamie opłucnej		595
19.3. Wysiłek w jamie opłucnej		595
19.3.1. Wysiłek nowotworowy w jamie opłucnej		596
19.3.2. Wysiłek w jamie opłucnej związany z zakażeniem		596
19.4. Krwaki opłucnowy		598
19.5. Chłonka w jamie opłucnej (chłonnokotok)		598
19.6. Zwłóknienie opłucnej		598
19.7. Odma opłucnowa		598
20. Choroby śródpiersia		598
20.1. Guzy i torbiele śródpiersia	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski, Filip Mejza	598
20.2. Odma śródpiersiowa	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski, Filip Mejza, Konstanty Szuldrzyński	598
20.3. Odma podskórna	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski, Filip Mejza, Konstanty Szuldrzyński	598
20.4. Ostre zapalenie śródpiersia	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski, Filip Mejza	598
21. Manifestacje chorób układowych tkanki łącznej w układzie oddechowym	Ewa Rowińska-Zakrzewska, Iwona Bestry, Filip Mejza	602
22. Uzależnienie od tytoniu	Filip Mejza, Magdalena Cedzyńska, Małgorzata Bała, Dorota Górecka	603

4 Choroby przewodu pokarmowego

1. Zaburzenia motoryki przełyku	Renata Talar-Wojnarowska, Ewa Malecka-Wojcieszko	611
1.1. Achalazja		611
1.2. Rozłany skurcz przełyku		611
1.3. Bolesne skurcze przełyku		611
2. Choroba refluksowa przełyku	Renata Talar-Wojnarowska, Anita Gąsiorowska, Ewa Malecka-Wojcieszko	613
3. Eozynofilowe zapalenie przełyku	Andrea Horvath, Zbigniew Bartuzi, Małgorzata Szczepanek	619
4. Rak przełyku	Anna Mokrowiecka, Ewa Malecka-Wojcieszko, Wojciech M. Wysocki	621
5. Uchyłki przełyku	Ewa Malecka-Wojcieszko	623
6. Zapalenia błony śluzowej żołądka	Andrzej Dąbrowski, Krzysztof Marlicz	624
6.1. Ostra gastropatia krwotoczna (nadżerkowa)		624
6.2. Zapalenie błony śluzowej żołądka wywołane przez <i>H. pylori</i>		624
6.3. Autoimmunologiczne metaplastyczne zanikowe zapalenie błony śluzowej żołądka		625
6.4. Gastropatia żółciowa		625
7. Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy	Krystian Adrych, Witold Bartnik	625
8. Zespół Zollingera i Ellisona	Krystian Adrych, Witold Bartnik	630
9. Rak żołądka	Teresa Starzyńska, Władysław Januszewicz, Wojciech M. Wysocki	631
10. Chłoniaki żołądka	Wojciech M. Wysocki, Krzysztof Marlicz	633
11. Zmiany naczyniowe żołądka	Ewa Wrońska	635
11.1. Żołądek arbużowaty		635
11.2. Zmiana Dieulafoy		635
12. Gastropareza	Michał Wiszniewski	635
13. Celiakia	Hanna Szajewska, Małgorzata Szczepanek	636
14. Zespół krótkiego jelita	Stanisław Kłęk, Marek A. Pertkiewicz	640
15. Zespół rozrostu bakteryjnego jelita cienkiego	Jarosław Daniluk, Hanna Szajewska	641
16. Enteropatia z utratą białka	Jakub Kmotek, Piotr Socha, Małgorzata Szczepanek, Jerzy Socha	643
17. Zespół jelita drażliwego	Barbara Skrzydło-Radomańska, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	645
18. Uchyłki jelita grubego	Piotr Eder, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	648
19. Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	Grażyna Rydzewska, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	650
20. Choroba Leśniowskiego i Crohna	Grażyna Rydzewska, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	657
21. Niedokrwienie jelit		662
21.1. Ostre niedokrwienie jelit	Marzena Frolow, Jan Ciećkiewicz	662
21.2. Przewlekłe niedokrwienie jelit	Marzena Frolow, Jan Ciećkiewicz	663
21.3. Niedokrwienne zapalenie jelita grubego	Witold Bartnik	664
22. Mikroskopowe zapalenie jelita grubego	Jarosław Reguła, Witold Bartnik	665
23. Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego	Aleksander Konturek	666

24. Polipy jelita grubego i zespoły genetyczne związane z rakiem jelita grubego		668
24.1. Polipy gruczolakowe	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Wojciech M. Wysocki, Witold Bartnik	668
24.2. Polipy ząbkowane	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	669
24.3. Polipy hamartomatyczne	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek	670
24.4. Polipy zapalne	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Witold Bartnik	670
24.5. Zespoły genetyczne związane z rakiem jelita grubego		671
24.5.1. Zespół Lyncha	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek, Witold Bartnik	671
24.5.2. Rodzinna polipowatość gruczolakowata	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek	671
24.5.3. Polipowatość związana z genem <i>MUTYH</i>	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek	672
24.5.4. Zespół polipowatości młodzieńczej	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek	672
24.5.5. Zespół Peutza i Jeghersa	Jarosław Reguła, Marek Bugajski, Małgorzata Szczepanek	672
25. Rak jelita grubego	Jarosław Reguła, Lucjan Wyrwicz, Wojciech M. Wysocki, Witold Bartnik	673
26. Zespół wrzodu samotnego odbytnicy	Władysław Januszewicz, Małgorzata Szczepanek	676
27. Choroby odbytu		676
27.1. Ropień odbytu	Przemysław Ciesielski, Małgorzata Kołodziejczak	676
27.2. Przetoka odbytu	Przemysław Ciesielski, Małgorzata Kołodziejczak	678
27.3. Choroba hemoroidalna	Przemysław Ciesielski, Małgorzata Kołodziejczak	678
27.4. Szczelina odbytu	Przemysław Ciesielski, Małgorzata Kołodziejczak	680
27.5. Rak odbytu	Wojciech M. Wysocki, Andrzej Rutkowski	680
28. Choroby infekcyjne i pasożytnicze przewodu pokarmowego		682
28.1. Ostra biegunka infekcyjna	Tomasz Mach, Katarzyna Fleischer-Stepniowska, Jacek Mrukowicz	682
28.1.1. Biegunka podróżnych	Tomasz Mach, Agnieszka Wroczyńska	688
28.1.2. Biegunka związana z antybiotykoterapią	Tomasz Mach, Katarzyna Fleischer-Stepniowska	689
28.1.3. Zatrucie pokarmowe	Tomasz Mach, Katarzyna Fleischer-Stepniowska	690
28.2. Zakażenie <i>Clostridioides difficile</i> i rzekomobłoniaste zapalenie jelit	Katarzyna Fleischer-Stepniowska, Małgorzata Szczepanek, Weronika Rymer, Witold Bartnik	691
28.3. Zakażenia przewodu pokarmowego u osób z niedoborem odporności	Tomasz Mach, Jacek Mrukowicz, Weronika Rymer	695
28.4. Choroby pasożytnicze przewodu pokarmowego	Weronika Rymer, Agnieszka Wroczyńska	698
29. Niedrożność jelit	Michał Nowakowski, Małgorzata Szczepanek, Jan Ciećkiewicz	701
29.1. Niedrożność porażenna jelit		701
29.2. Niedrożność mechaniczna jelit		704

30. Krwawienie z przewodu pokarmowego Ewa Nowakowska-Dulawa, Małgorzata Szczepanek, Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski, Michał Wiszniewski, Jan Ciekiwicz, Witold Bartnik	706
31. Ciało obce w przewodzie pokarmowym Władysław Januszewicz, Małgorzata Szczepanek	714
32. Nadwrażliwość pokarmowa Zbigniew Bartuzi, Andrea Horvath	715

5 Choroby trzustki

1. Ostre zapalenie trzustki Andrzej Dąbrowski, Grażyna Jurkowska, Urszula Wereszczyńska-Sięmiątkowska	719
2. Przewlekłe zapalenie trzustki Andrzej Dąbrowski, Grażyna Jurkowska, Urszula Wereszczyńska-Sięmiątkowska	728
2.1. Autoimmunologiczne zapalenie trzustki	732
3. Torbiele trzustki Andrzej Dąbrowski, Grażyna Jurkowska, Urszula Wereszczyńska-Sięmiątkowska	734
4. Rak trzustki Andrzej Dąbrowski, Grażyna Jurkowska, Urszula Wereszczyńska-Sięmiątkowska, Wojciech M. Wysocki	738

6 Choroby pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych

1. Zaburzenia czynnościowe pęcherzyka żółciowego i zwieracza Oddiego Ewa Malecka-Wojcieszko	742
2. Kamica żółciowa Anita Gąsiorowska, Ewa Malecka-Wojcieszko, Małgorzata Szczepanek	742
2.1. Kamica pęcherzyka żółciowego	742
2.2. Kamica przewodowa	744
3. Ostre zapalenie pęcherzyka żółciowego Anita Gąsiorowska, Ewa Malecka-Wojcieszko, Małgorzata Szczepanek	746
4. Ostre zapalenie dróg żółciowych Anita Gąsiorowska, Ewa Malecka-Wojcieszko, Małgorzata Szczepanek	747
5. Pierwotne stwardniające zapalenie dróg żółciowych (PSC) Ewa Wunsch, Piotr Milkiewicz	749
6. Rak pęcherzyka żółciowego Piotr Daniel, Ewa Malecka-Wojcieszko, Wojciech M. Wysocki	751
7. Rak dróg żółciowych Piotr Daniel, Ewa Malecka-Wojcieszko, Wojciech M. Wysocki	752
8. Rak brodawki Vatera Piotr Daniel, Ewa Malecka-Wojcieszko, Wojciech M. Wysocki	754

7 Choroby wątroby

1. Ostre wirusowe zapalenie wątroby Jacek Juszczyk, Jerzy Jaroszewicz	755
1.1. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu A	755
1.2. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu B i D	757
1.2.1. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu B	757
1.2.2. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu D	761
1.3. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu C	762
1.4. Ostre wirusowe zapalenie wątroby (WZW) typu E	765

2. Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu B Jacek Juszczyk, Jerzy Jaroszewicz, Bożena Walewska-Zielecka	767
3. Przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby typu C Jacek Juszczyk, Jerzy Jaroszewicz, Bożena Walewska-Zielecka	772
4. Polekowe uszkodzenie wątroby Anna Boroń-Kaczmarek	776
5. Autoimmunologiczne zapalenie wątroby Marta Wawrzynowicz-Syczewska, Małgorzata Szczepanek	779
6. Pierwotne zapalenie dróg żółciowych Ewa Wunsch, Piotr Milkiewicz	782
7. Ostro porfirię przerywaną Robert Wasilewski, Agnieszka Lipniacka, Edyta Odnocko, Jerzy Windyga, Małgorzata Szczepanek	784
8. Choroba Wilsona Tomasz Mach, Małgorzata Szczepanek	788
9. Hemochromatoza dziedziczna i inne stany przeładowania żelazem Tomasz Mach, Małgorzata Szczepanek	790
9.1. Hemochromatoza dziedziczna	790
9.2. Wtórne przeładowanie żelazem	792
10. Alkoholowa choroba wątroby Tomasz Mach, Małgorzata Szczepanek	793
11. Niealkoholowa tłuszczowa choroba wątroby Tomasz Mach, Małgorzata Szczepanek	795
12. Marskość wątroby Marta Wawrzynowicz-Syczewska	800
13. Ostro niewydolność wątroby Anna Boroń-Kaczmarek	811
14. Zakrzepica żyły wrotnej Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski, Małgorzata Szczepanek	814
15. Zespół Budda i Chiariego Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski, Małgorzata Szczepanek	816
16. Idiopatyczne niemarskie nadciśnienie wrotne Marek Hartleb	816
17. Guzy wątroby Marek Krawczyk, Waldemar Patkowski	818
17.1. Naczyniak krwionośny wątroby	818
17.2. Ogniskowy rozrost guzkowy wątroby	820
17.3. Gruczolak wątrobowokomórkowy	820
17.4. Rak wątrobowokomórkowy	821
17.5. Nowotwory wtórne (przerzutowe)	823
17.6. Torbiele wątroby	823
17.6.1. Torbiele proste wątroby	823
17.6.2. Wewnątrzwątrobowe torbiele żółciowe	824
17.6.3. Torbiele pourazowe wątroby	824
17.6.4. Torbiele pasożytnicze wątroby	824
17.6.5. Zwrodnienie wielotorbielowate wątroby	825

8 Choroby podwzgórza i przysadki

1. Moczówka prosta Jolanta Kunert-Radek, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	826
2. Zespół nieadekwatnego wydzielania wazopresyny (SIADH) Jolanta Kunert-Radek, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	828
3. Niedoczynność przysadki Wojciech Zgliczyński, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	830

4. Guzy przysadki	Wojciech Zgliczyński, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	833
4.1. Guz prolaktynowy		834
4.2. Guz wydzielający hormon wzrostu (akromegalia)		834
4.3. Choroba Cushinga		839

9 Choroby tarczycy

1. Niedoczynność tarczycy	Andrzej Lewiński, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	842
2. Nadczynność tarczycy	Barbara Jarząb, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	849
2.1. Choroba Gravesa i Basedowa		863
2.2. Wole guzkowe toksyczne		869
2.3. Guzek autonomiczny pojedynczy		871
3. Zapalenia tarczycy	Andrzej Lewiński, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	872
3.1. Przewlekłe zapalenia tarczycy		873
3.1.1. Przewlekłe autoimmunologiczne zapalenie tarczycy (choroba Hashimoto)		873
3.1.2. Niebolesne (ciche) zapalenie tarczycy i poporodowe zapalenie tarczycy		875
3.1.3. Choroba Riedla		875
3.1.4. Przewlekłe zapalenia tarczycy indukowane lekami		875
3.2. Podostre zapalenie tarczycy (choroba de Quervaina)		877
3.3. Ostre zapalenia tarczycy		878
3.3.1. Ostre bakteryjne (ropne) zapalenie tarczycy		878
3.3.2. Ostre niebakteryjne zapalenia tarczycy		879
4. Wole guzkowe nietoksyczne	Barbara Jarząb, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	879
5. Rak tarczycy	Barbara Jarząb, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	889

10 Choroby przytarczyc

1. Niedoczynność przytarczyc	Edward Franek, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Franciszek Kokot	899
1.1. Pierwotna niedoczynność przytarczyc		899
1.2. Wtórna niedoczynność przytarczyc		901
1.3. Rzekoma niedoczynność przytarczyc		901
2. Nadczynność przytarczyc	Edward Franek, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Franciszek Kokot	902
2.1. Pierwotna nadczynność przytarczyc		902
2.2. Wtórna nadczynność przytarczyc		906
2.3. Trzeciorzędowa nadczynność przytarczyc		907

11 Choroby nadnerczy

1. Niedoczynność kory nadnerczy	Tomasz Bednarczuk, Lucyna Bednarek-Papierska, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Anna A. Kasperlik-Zaluska	909
---------------------------------	---	-----

1.1. Przewlekła niedoczynność kory nadnerczy		909
1.1.1. Pierwotna niedoczynność kory nadnerczy (choroba Addisona)		909
1.1.2. Wtórna niedoczynność kory nadnerczy		913
1.2. Ostra niewydolność kory nadnerczy (przełom nadnercowy)		914
2. Zespół Cushinga	Tomasz Bednarczuk, Lucyna Bednarek-Papierska, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Anna A. Kasperlik-Zaluska	916
3. Hiperaldosteronizm pierwotny	Jadwiga Słowińska-Szrednicka, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	923
4. Hipoadosteronizm	Jadwiga Słowińska-Szrednicka, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	929
5. Przypadkowo wykryty guz nadnercza (incydentaloma)	Tomasz Bednarczuk, Lucyna Bednarek-Papierska, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Anna A. Kasperlik-Zaluska	929
6. Rak nadnercza	Tomasz Bednarczuk, Lucyna Bednarek-Papierska, Ewa Placzkiewicz-Jankowska, Anna A. Kasperlik-Zaluska	933
7. Guzy wydzielające katecholaminy	Władysław Januszewicz, Andrzej Januszewicz, Aleksander Prejbis, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	935

12 Nowotwory neuroendokrynne i zespoły wielogrzuczołowe

1. Nowotwory neuroendokrynne		940
1.1. Nowotwory neuroendokrynne wysoko zróżnicowane		940
Daria Handkiewicz-Junak, Ewa Placzkiewicz-Jankowska		940
1.1.1. Guz insulinowy (insulinoma)		940
1.1.2. Inne nowotwory neuroendokrynne wydające się głównie z trzustki		940
1.1.3. Nowotwory neuroendokrynne rozwijające się w przewodzie pokarmowym		940
1.2. Nowotwory neuroendokrynne nisko zróżnicowane – raki neuroendokrynne	Barbara Jarząb, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	940
2. Zespoły wielogrzuczołowe		940
2.1. Poliendokrynopatie uwarunkowane autoimmunologicznie	Andrzej Lewiński, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	940
2.1.1. Autoimmunologiczny zespół niedoczynności wielogrzuczołowej typu 1 (APS-1)		940
2.1.2. Autoimmunologiczny zespół niedoczynności wielogrzuczołowej typu 2 (APS-2)		940
2.1.3. Autoimmunologiczny zespół niedoczynności wielogrzuczołowej typu 3 (APS-3)		940
2.1.4. Poliendokrynopatie związane z immunoterapią nowotworów		940
2.2. Zespoły mnogich nowotworów układu wydzielania wewnętrznego	Barbara Jarząb, Ewa Placzkiewicz-Jankowska	940
2.2.1. Zespół mnogich nowotworów układu wydzielania wewnętrznego typu 1 (MEN1)		940
2.2.2. Zespół mnogich nowotworów układu wydzielania wewnętrznego typu 2 (MEN2)		940

13 Zaburzenia gospodarki węglowodanowej

1. Cukrzyca	Jacek Sieradski, Ewa Plackiewicz-Jankowska	939
2. Cukrzyca u kobiet w ciąży	Jacek Sieradski, Ewa Plackiewicz-Jankowska	971
2.1. Cukrzyca przedciążowa		971
2.2. Cukrzyca rozpoznana podczas ciąży		972
3. Stany nagłe i ostre powikłania cukrzycy	Jacek Sieradski, Ewa Plackiewicz-Jankowska	975
3.1. Kwasica i śpiączka ketonowa		975
3.2. Zespół hiperglikemiczno-hiperosmolalny		977
3.3. Kwasica i śpiączka mleczanowa		979
3.4. Hipoglikemia polekowa		980
4. Przewlekłe powikłania cukrzycy	Jacek Sieradski, Ewa Plackiewicz-Jankowska	982
4.1. Retinopatia cukrzycowa		982
4.2. Cukrzycowa choroba nerek	Edward Franek, Franciszek Kokot	983
4.3. Neuropatia cukrzycowa		987
4.4. Zespół stopy cukrzycowej		991
5. Zespół metaboliczny	Jacek Sieradski, Ewa Plackiewicz-Jankowska	995

14 Choroby nerek i dróg moczowych

1. Ostre uszkodzenie nerek	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	996
2. Wybrane postaci ostrego uszkodzenia nerek		1002
2.1. Nefropatia kontrastowa	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1002
2.2. Ostra nefropatia fosforanowa	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1003
2.3. Ostre uszkodzenie nerek w przebiegu rhabdomyolizy	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1003
2.4. Ostre uszkodzenie nerek związane z ciążą i porodem	Tomasz Stompór, Władysław Sułowicz	1004
3. Przewlekła choroba nerek	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1005
4. Wybrane powikłania przewlekłej choroby nerek		1013
4.1. Niedokrwistość w przewlekłej chorobie nerek	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1013
4.2. Niedożywienie białkowo-kaloryczne w przewlekłej chorobie nerek	Michał Myśliwiec	1014
4.3. Zaburzenia mineralne i kostne w przewlekłej chorobie nerek	Michał Myśliwiec, Robert Drabczyk	1016
4.4. Nadciśnienie tętnicze w przewlekłej chorobie nerek	Andrzej Więcek, Jerzy Chudek	1017
4.5. Choroby serca i naczyń w przewlekłej chorobie nerek	Jacek Imiela, Krzysztof J. Filipiak	1020
5. Choroby kłębuszków nerkowych		1023
5.1. Choroby kłębuszków nerkowych – informacje ogólne	Tomasz Stompór, Marian Klinger, Robert Drabczyk	1023

5.2. Ostre kłębuszkowe zapalenie nerek (poinfekcyjne, rozplemowe wewnątrzłośniczkowe)	Marian Klinger, Ilona Dziemiątko, Robert Drabczyk	1027
5.3. Gwałtownie postępujące kłębuszkowe zapalenie nerek (rozplemowe zewnątrzłośniczkowe kłębuszkowe zapalenie nerek)	Marian Klinger, Ilona Dziemiątko, Zbigniew Hruby, Robert Drabczyk	1029
5.4. Mezangialne kłębuszkowe zapalenie nerek		1031
5.4.1. Mezangialne kłębuszkowe zapalenie nerek – informacje ogólne	Marian Klinger, Ilona Dziemiątko	1031
5.4.2. Nefropatia IgA (pierwotna)	Marian Klinger, Ilona Dziemiątko, Robert Drabczyk	1031
5.4.3. Nefropatia IgM (pierwotna)	Marian Klinger, Ilona Dziemiątko, Robert Drabczyk	1031
5.5. Błoniastorozplemowe uszkodzenie kłębuszków nerkowych (mezangialno-łośniczkowe kłębuszkowe zapalenie nerek)	Tomasz Stompór, Marian Klinger, Ilona Dziemiątko, Zbigniew Hruby, Robert Drabczyk	1032
5.6. Choroba zmian minimalnych (submikroskopowe kłębuszkowe zapalenie nerek)	Marian Klinger, Krzysztof Kazimierzczak, Zbigniew Hruby, Robert Drabczyk	1034
5.7. Ogniskowe segmentowe stwardnienie kłębuszków nerkowych	Marian Klinger, Krzysztof Kazimierzczak, Zbigniew Hruby, Robert Drabczyk	1035
5.8. Nefropatia błoniasta	Marian Klinger, Krzysztof Kazimierzczak, Zbigniew Hruby, Robert Drabczyk	1037
5.9. Glomerulopatie uwarunkowane genetycznie		1037
5.9.1. Zespół Alporta	Marian Klinger, Krzysztof Kazimierzczak, Robert Drabczyk	1037
5.9.2. Nefropatia cienkich błon podstawnych	Marian Klinger, Robert Drabczyk	1037
5.9.3. Choroba Fabry'ego	Marian Klinger, Robert Drabczyk	1037
5.10. Zespół nerczycowy	Marian Klinger, Sławomir C. Zmonarski, Robert Drabczyk	1039
6. Cewkowo-śródmiąższowe zapalenie nerek	Krzysztof Pawlaczky, Stanisław Czekalski, Robert Drabczyk	1041
6.1. Cewkowo-śródmiąższowe zapalenie nerek – informacje ogólne		1041
6.2. Ostre cewkowo-śródmiąższowe zapalenie nerek		1042
6.3. Przewlekłe cewkowo-śródmiąższowe zapalenie nerek		1043
7. Tubulopatie	Jan Zawadzki, Robert Drabczyk	1043
7.1. Tubulopatie – informacje ogólne		1043
7.2. Glukozyuria nerkowa		1043
7.3. Nerkowe kwasice cewkowe		1043
7.4. Cystynuria		1043
7.5. Rodzinna krzywica hipofosfatemiczna		1043
7.6. Zespół Gitelmana		1043
7.7. Zespół Barttera		1043
7.8. Moczówka prosta nerkowa		1043
7.9. Zespół Fanconiego		1043

8. Kamica nerkowa	Władysław Sułowicz, Tomasz Stompór, Robert Drabczyk	1046
9. Nefropatia zaporowa	Władysław Sułowicz, Maciej Drożdż, Robert Drabczyk	1052
10. Zakażenia układu moczowego	Jan Duława, Robert Drabczyk	1053
10.1. Zakażenia układu moczowego – informacje ogólne		1053
10.2. Bakteriomocz bezobjawowy		1058
10.3. Niepowikłane zapalenie pęcherza moczowego		1058
10.4. Nawracające zapalenie pęcherza moczowego u kobiet		1059
10.5. Niepowikłane ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek		1060
10.6. Powikłane zakażenie układu moczowego		1061
10.7. Zapalenie cewki moczowej		1062
10.8. Gruźlica układu moczowego		1063
10.9. Zakażenia drożdżakowe układu moczowego (kandyduria)		1063
10.10. Niebakteryjne zapalenie pęcherza moczowego		1064
10.11. Powikłania zakażenia układu moczowego		1064
10.11.1. Ropnie nerek i opony nercze		1064
10.11.2. Zgorzelinowe odmiedniczkowe zapalenie nerek		1064
10.11.3. Martwica brodawek nerkowych		1065
10.11.4. Przewlekłe odmiedniczkowe zapalenie nerek		1065
10.11.5. Żółtakozjarniniakowe odmiedniczkowe zapalenie nerek		1065
10.11.6. Ostre zapalenie gruczołu krokowego		1066
10.11.7. Ostre zapalenie najądrza		1066
11. Torbiele nerek	Michał Nowicki, Robert Drabczyk	1066
11.1. Torbiele nerek – informacje ogólne		1066
11.2. Torbiele proste nerek		1067
11.3. Wielotorbielowatość nerek		1067
11.4. Nabyta torbielowatość nerek		1068
11.5. Wielotorbielowata dysplazja nerek		1068
11.6. Nefronoftyza		1068
11.7. Gębczastość rdzenia nerek (nerka gębczasta)		1068
12. Nowotwory układu moczowego	Andrzej Książek, Wojciech Żalaska, Wojciech M. Wysocki	1069
12.1. Rak nerkowokomórkowy		1069
12.2. Rak miedniczki nerkowej i moczowodu		1070
12.3. Rak pęcherza moczowego		1070
12.4. Rak cewki moczowej		1071
13. Wady wrodzone układu moczowego	Rafał Chrzan, Jacek A. Pietrzyk	1071
13.1. Wady wrodzone nerek		1071
13.2. Wady wrodzone dróg moczowych – informacje ogólne		1071
13.3. Wady moczowodów		1071
13.4. Wady pęcherza moczowego		1071
13.5. Wady cewki moczowej		1071
13.6. Odpływ pęcherzowo-moczowodowy		1071

15 Choroby układu krwiotwórczego

1. Niedokrwistości	Maria Podolak-Dawidziak, Bogdan Ochrem	1072
1.1. Ostra niedokrwistość pokrwotoczna		1072
1.2. Niedokrwistość z niedoboru żelaza		1074
1.3. Niedokrwistość chorób przewlekłych		1085
1.4. Niedokrwistość z niedoboru witaminy B ₁₂		1087
1.5. Niedokrwistość z niedoboru kwasu foliowego		1089
1.6. Niedokrwistości hemolityczne		1091
1.7. Niedokrwistość aplastyczna		1095
1.8. Wybiórcza aplazja czerwonych krwinek		1095
1.9. Niedokrwistości syderoblastyczne		1095
2. Ostre białaczki szpikowe	Jerzy Hołowiecki	1097
3. Ostre białaczki limfoblastyczne	Jerzy Hołowiecki	1101
4. Zespoły mielodysplastyczne	Jadwiga Dwilewicz-Trojaczek, Krzysztof Mądry	1103
5. Przewlekła białaczka szpikowa	Witold Prejzner, Andrzej Hellmann, Bogdan Ochrem	1108
6. Czerwieńca prawdziwa	Irena Frydecka, Bogdan Ochrem	1111
7. Nadpłytkowość samoistna	Irena Frydecka, Bogdan Ochrem	1115
8. Pierwotne włóknienie szpiku (mielofibroza pierwotna)	Irena Frydecka, Bogdan Ochrem	1117
9. Zespoły hipereozynofilowe	Witold Prejzner, Andrzej Hellmann, Bogdan Ochrem	1121
10. Mastocytoza	Andrzej Mital, Marek Niedożytko, Andrzej Hellmann, Bogdan Ochrem	1124
11. Przewlekła białaczka mielomonocytoza	Andrzej Mital, Andrzej Hellmann	1125
12. Przewlekła białaczka limfocytowa	Tadeusz Robak, Bogdan Ochrem	1125
13. Chłoniaki nie-Hodgkina	Krzysztof Warzocha	1129
14. Chłoniak Hodgkina	Janusz Meder	1134
15. Gammopatie monoklonalne	Krzysztof Giannopoulos, Anna Dmoszyńska	1136
15.1. Gammopatie monoklonalne – informacje ogólne		1136
15.2. Gammopatia monoklonalna o nieokreślonym znaczeniu		1136
15.3. Szpiczak plazmocytowy		1137
16. Limfohistiocytoza hemofagocytowa	Wiesław Wiktor Jędrzejczak, Rafał Machowicz, Bogdan Ochrem	1141
17. Niedobory odporności	Jacek Roliński, Tomasz Sacha, Maciej Siedlar	1143
18. Skazy krwotoczne nacyniowe	Jerzy Windyga, Krystyna Zawilska	1146
19. Skazy krwotoczne płytkowe	Jerzy Windyga, Wojciech Młynarski, Bogdan Ochrem, Krystyna Zawilska	1147
19.1. Małopłytkowości spowodowane zmniejszeniem wytwarzaniem płytek krwi		1149
19.2. Małopłytkowość immunologiczna		1149
19.3. Mikroangiopatie zakrzepowe		1152
19.3.1. Zakrzepowa plamica małopłytkowa		1152
19.3.2. Zespół hemolityczno-mocznicy		1154
19.4. Małopłytkowość ciążowa		1155

20. Skazy krwotoczne osoczone wrodzone Jerzy Windyga	1156
20.1. Choroba von Willebranda	1156
20.2. Hemofilia A i hemofilia B	1158
21. Skazy krwotoczne osoczone nabyte Jerzy Windyga	1162
21.1. Zaburzenia hemostazy w chorobach wątroby Jerzy Windyga, Marta Wawrzynowicz-Syczewska	1162
21.2. Rozsiane krzepnięcie wewnątrznaczyniowe Jerzy Windyga	1163
21.3. Nabyta hemofilia A Jerzy Windyga.....	1165
22. Stany nadkrzepliwości (trombofilie) Anetta Undas	1167
23. Immunologiczna małopłytkowość zakrzepowa wywołana przez szczepienie Jerzy Windyga, Bogdan Ochrem, Jacek Mrukowicz.....	1171
24. Methemoglobinemia Maria Podolak-Dawidziak	1171

16 Choroby reumatyczne

1. Reumatoidalne zapalenie stawów Anna Filipowicz-Sosnowska, Grzegorz Goncerz	1172
2. Choroba Still'a u dorosłych Irena Zimmermann-Górska, Aleksandra Tuchocka-Kaczmarek	1187
3. Toczeń rumieniowaty układowy Jacek Musiał, Zbigniew Hruby, Jan Sznajd, Grzegorz Goncerz	1189
4. Zespół antyfosfolipidowy Irena Zimmermann-Górska, Jacek Musiał, Jana Skrzypczak, Grzegorz Goncerz	1199
5. Twardzina układowa Stanisław Sierakowski, Matylda Sierakowska, Grzegorz Goncerz	1203
6. Zapalenie wielomięśniowe i skórno-mięśniowe Paweł Mielnik, Grzegorz Goncerz, Hanna Chwalińska-Sadowska ¹	1209
7. Mieszana choroba tkanki łącznej i zespoły nakładania Marzena Olesińska, Hanna Chwalińska-Sadowska ¹	1214
8. Zapalenia naczyń Jacek Musiał, Jan Sznajd, Grzegorz Goncerz, Andrzej Szczekliki ¹	1218
8.1. Guzowe zapalenie tętnic	1218
8.2. Mikroskopowe zapalenie naczyń	1220
8.3. Ziarniniakowatość z zapaleniem naczyń	1222
8.4. Eozynofilowa ziarniniakowatość z zapaleniem naczyń	1226
8.5. Choroba związana z przeciwciałami przeciwko błonie podstawnej	1228
8.6. Zapalenie naczyń związane z krieglobulinemią	1229
8.7. Zapalenie naczyń związane z IgA	1230
8.8. Zapalenie naczyń w chorobie Behçeta	1231
8.9. Leukocyto-klastyczne zapalenie naczyń skóry	1232
9. Polimialgia reumatyczna Irena Zimmermann-Górska, Aleksandra Tuchocka-Kaczmarek	1233
10. Zespół Sjögrena Irena Zimmermann-Górska, Grzegorz Goncerz	1234
11. Spondyloartropatie	1237
11.1. Zesztywniające zapalenie stawów kręgosłupa Irena Zimmermann-Górska, Grzegorz Goncerz.....	1238
11.2. Łuszczycowe zapalenie stawów Eugeniusz Józef Kucharz, Jacek Szechiński, Grzegorz Goncerz	1244

11.3. Reaktywne zapalenie stawów Brygida Kwiatkowska	1248
11.4. Zapalenia stawów w przebiegu nieswoistych chorób zapalnych jelit Jacek Szechiński, Grzegorz Goncerz	1251
12. Choroba zwyrodnieniowa stawów Irena Zimmermann-Górska, Grzegorz Goncerz, Leszek Szczepański ¹	1253
13. Infekcyjne (septyczne) zapalenie stawów Mariusz Korkosz	1260
14. Dna moczanowa Irena Zimmermann-Górska, Grzegorz Goncerz	1263
15. Choroby wywołane przez kryształy pirofosforanu wapnia Irena Zimmermann-Górska	1270
16. Osteoporoza Piotr Glusko, Witold Tlustochowicz, Grzegorz Goncerz	1272
17. Osteomalacja Piotr Glusko, Witold Tlustochowicz, Grzegorz Goncerz	1277
18. Choroba Pageta Mariusz Korkosz, Grzegorz Goncerz	1279
19. Martwica jałowa kości Mariusz Korkosz, Grzegorz Goncerz	1281
20. Fibromialgia Włodzimierz Samborski, Grzegorz Goncerz	1282
21. Zespół wieloobjawowego bólu miejscowego Eugeniusz Józef Kucharz, Grzegorz Goncerz	1285
22. Neuropatie uciskowe nerwów obwodowych Eugeniusz Józef Kucharz, Grzegorz Goncerz	1288
22.1. Neuropatie uciskowe kończyny górnej	1288
22.2. Zespół nerwu skórno przedniego	1289
22.3. Neuropatie uciskowe kończyny dolnej	1290
23. Zespoły bólowe kręgosłupa Andrzej Maciejczak, Grzegorz Goncerz	1290
24. Amyloidoza Anna Filipowicz-Sosnowska, Grzegorz Goncerz	1296
25. Rumień guzowaty Irena Zimmermann-Górska, Aleksandra Tuchocka-Kaczmarek	1298
26. Zapalenie tkanki tłuszczowej (panniculitis) Irena Zimmermann-Górska, Aleksandra Tuchocka-Kaczmarek	1298

17 Choroby alergiczne

1. Anafilaksja i wstrząs anafilaktyczny Jerzy Kruszewski, Ewa Cichońska-Jarosz, Łukasz Błażowski, Miłosz Jankowski	1300
2. Choroba posurowicza Ewa Cichońska-Jarosz, Barbara Rogala, Agnieszka Padjas	1306
3. Alergiczny nieżyt nosa Monika Świerczyńska-Krepa, Barbara Rogala, Jan Brożek, Andrzej Emeryk, Magdalena Arcimowicz	1308
4. Pokrzywka Jacek Szepietowski, Agnieszka Padjas, Wiesław Gliniński ¹	1313
5. Obrzęk naczynioruchowy Roman J. Nowicki, Grzegorz Porębski, Agnieszka Padjas	1318
6. Zespół aktywacji mastocytów Marek Niedożytko	1320

18 Choroby zakaźne

1. Choroby wirusowe	1324
1.1. Choroba przebiegniowa (przebiegnięcie) Piotr Sawiec, Andrzej Gładysz	1324
1.2. Choroby wywołane przez parwowirusa B19 Magdalena Marczyńska, Piotr Sawiec	1324

1.3. Gorączka chikungunya	Agnieszka Wroczyńska	1326
1.4. Grypa	Ernest Kuchar, Jacek Mrukowicz, Piotr Sawiec, Andrzej Gładysz	1326
1.5. Japońskie zapalenie mózgu	Agnieszka Wroczyńska	1333
1.6. Odleszczowe zapalenie mózgu (środkowoeuropejskie)	Robert Flisiak, Jacek Mrukowicz	1334
1.7. Odra	Leszek Szenborn, Piotr Sawiec	1334
1.8. Różyczka	Leszek Szenborn, Bożena Dubiel	1334
1.9. Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	Leszek Szenborn, Bożena Dubiel	1334
1.10. Wirusowe gorączki krwotoczne	Anna Kuna, Agnieszka Wroczyńska, Weronika Rymer	1334
1.10.1. Wirusowe gorączki krwotoczne – informacje ogólne		1334
1.10.2. Denga		1334
1.10.3. Zakażenie wirusem gorączki krwotocznej ebola		1334
1.10.4. Żółta gorączka		1334
1.11. Wścieklizna	Piotr Kajfasz	1334
1.12. Zakażenia adenowirusowe	Ernest Kuchar	1334
1.13. Zakażenia herpeswirusami		1337
1.13.1. Ospa wietrzna	Ewa Duszczyk, Bożena Dubiel	1337
1.13.2. Półpasiec	Piotr Zaborowski	1341
1.13.3. Zakażenie wirusem cytomegalii (CMV)	Weronika Rymer	1341
1.13.4. Zakażenie wirusem Epsteina i Barr (EBV)	Weronika Rymer	1341
1.13.5. Zakażenie HHV-6 i HHV-7	Agnieszka Matkowska-Kocjan	1341
1.13.6. Zakażenie HHV-8	Justyna Kowalska	1341
1.13.7. Zakażenie wirusem opryszczki zwykłej (HSV-1, HSV-2)	Piotr Zaborowski, Piotr Sawiec	1341
1.14. Zakażenia koronawirusowe	Weronika Rymer, Agnieszka Wroczyńska, Miłosz Parczewski, Filip Mejza, Jacek Mrukowicz	1344
1.14.1. COVID-19 (choroba spowodowana przez SARS-CoV-2)		1344
1.14.2. MERS (bliskowschodni zespół niewydolności oddechowej)		1344
1.15. Zakażenia pokswirusami		1344
1.15.1. Mięczak zakaźny	Weronika Rymer, Andrzej Gładysz, Piotr Sawiec	1344
1.15.2. Ospa krowia	Anna Moniuszko-Malinowska	1344
1.15.3. Ospa małpia	Anna Moniuszko-Malinowska	1344
1.15.4. Ospa owcza	Anna Moniuszko-Malinowska	1344
1.16. Zakażenia poliomawirusami	Weronika Rymer	1344
1.17. Zakażenia wirusami Cocksackie	Małgorzata Inglot	1344
1.18. Zakażenie wirusem Zachodniego Nilu	Weronika Rymer, Agnieszka Wroczyńska	1344
1.19. Zakażenie HPV	Magdalena Leszczyszyn-Pynka	1344
1.20. Zakażenie HTLV	Miłosz Parczewski	1344
1.21. Zika	Weronika Rymer, Agnieszka Wroczyńska	1344
2. Wybrane choroby bakteryjne		1366
2.1. Bartonellozy		1366
2.1.1. Angiomatoza bakteryjna	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366

2.1.2. Choroba Carriona	Małgorzata Paul	1366
2.1.3. Choroba kociego pazura	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.1.4. Gorączka okopowa	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.1.5. Plamica wątrobowa	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.2. Brucelloza	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.3. Choroby bakteryjne przenoszone drogą płciową		1366
2.3.1. Kiła	Anna Wojaś-Pelc, Maciej Pastuszcak, Andrzej Jaworek	1366
2.3.2. Rzeżączka	Aleksandra Batycka-Baran	1366
2.3.3. Zakażenie chlamydiowe przenoszone drogą płciową	Aleksandra Batycka-Baran	1366
2.3.4. Ziarnica weneryczna pachwin	Aleksandra Batycka-Baran	1366
2.4. Dur brzuszny (gorączka jelitowa, zespół durowy)	Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	1366
2.5. Gorączka od ugryzienia przez szczura	Weronika Rymer	1366
2.6. Gorączka Q	Ernest Kuchar	1366
2.7. Jersinioza	Miłosz Parczewski	1366
2.8. Martwice zapalenia powięzi	Magdalena Leszczyszyn-Pynka, Monika Bociąga-Jasik	1366
2.9. Melioidoza	Małgorzata Sulima	1366
2.10. Nokardioza	Bogusz Aksak-Wąs	1366
2.11. Nosaczina	Weronika Rymer	1366
2.12. Pastereloza	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.13. Promienica	Monika Bociąga-Jasik	1366
2.14. Różycza	Monika Bociąga-Jasik	1366
2.15. Tularemia	Jolanta Niścigorska-Olsen	1366
2.16. Wąglik	Monika Bociąga-Jasik	1366
2.17. Zakażenia Clostridium		1367
2.17.1. Botulizm (botulizm, zatrucie jadem kielbasianym)	Robert Flisiak, Piotr Sawiec, Weronika Rymer	1367
2.17.2. Tęžec	Robert Flisiak, Bartosz Szetela, Jacek Mrukowicz	1371
2.17.3. Zgorzel gazowa	Monika Bociąga-Jasik	1371
2.18. Zakażenia gronkowcowe	Tomasz Smiatcz, Waleria Hryniewicz, Weronika Rymer	1371
2.19. Zakażenia krętkami		1374
2.19.1. Zakażenia krętkami – informacje ogólne	Bogusz Aksak-Wąs	1374
2.19.2. Borelioza z Lyme	Robert Flisiak, Jacek Szechiński, Jacek Mrukowicz	1374
2.19.3. Dur powrotny przenoszony przez kleszcze	Jerzy Jaroszewicz	1374
2.19.4. Dur powrotny przenoszony przez wszy	Anna Grzeszczuk	1374
2.19.5. Krętkowice endemiczne (bejel, pinta, malinica)	Natalia Kulawiak, Natalia Zgud-Jankowska	1374
2.19.6. Leptospiroza	Marta Wawrzynowicz-Syczewska	1374
2.20. Zakażenia paciorkowcowe	Magdalena Leszczyszyn-Pynka	1374
2.20.1. Płonica (szkarlatyna)		1374
2.20.2. Róża		1374

2.21. Zakażenia przecinkowcami	ⓔ
2.21.1. Zakażenie <i>Vibrio cholerae</i> (cholera) Piotr Kajfasz	ⓔ
2.21.2. Zakażenie <i>Vibrio parahaemolyticus</i> Bogusz Aksak-Wąs	ⓔ
2.21.3. Zakażenie <i>Vibrio vulnificus</i> Bogusz Aksak-Wąs	ⓔ
2.22. Zakażenia riketsjami i innymi bakteriami wewnątrzkomórkowymi	ⓔ
2.22.1. Anaplazmoza Robert Filsiak	ⓔ
2.22.2. Dury plamiste Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	ⓔ
2.22.3. Erlichioza (ludzka erlichioza monocytowa) Jerzy Jaroszewicz	ⓔ
2.22.4. Gorączki plamiste Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	ⓔ
2.22.5. Ospa riketsjozowa Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	ⓔ
2.22.6. Zakażenie <i>Rickettsia parkei</i> Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	ⓔ
2.23. Trąd Anna Kuna	ⓔ
3. Choroby grzybicze	1378
3.1. Grzybice skóry, paznokci i błon śluzowych Anita Hrynciewicz-Gwóźdź	ⓔ
3.2. Grzybice układowe	ⓔ
3.2.1. Histoplazmoza Piotr Zaborowski, Weronika Rymer	ⓔ
3.2.2. Kandydoza układowa Iwona Cielniak, Miłosz Parczewski, Weronika Rymer	1378
3.2.3. Kryptokokoza (toruloza, drożdżycza europejska) Miłosz Parczewski	ⓔ
3.2.4. Mukormykoza (zygomycykoza) Weronika Rymer	ⓔ
4. Choroby pasożytnicze	1383
4.1. Choroby pierwotniakowe	1383
4.1.1. Babeszjoza Jerzy Jaroszewicz	ⓔ
4.1.2. Balantidioza Jerzy Stefaniak, Matylda Kludkowska	ⓔ
4.1.3. Blastocystoza Jerzy Stefaniak, Matylda Kludkowska	ⓔ
4.1.4. Giardioza Tomasz Mach, Szymon Nowak, Jerzy Stefaniak	1383
4.1.5. Leiszmanioza Piotr Zaborowski	ⓔ
4.1.6. Malaria Agnieszka Wroczyńska, Wacław Nahorski	ⓔ
4.1.7. Pelzakowe zapalenie rogówki Małgorzata Paul	ⓔ
4.1.8. Pelzakowica Tomasz Mach, Agnieszka Wroczyńska	ⓔ
4.1.9. Sarkocystoza Agnieszka Wroczyńska	ⓔ
4.1.10. Toksoplazmoza Małgorzata Paul, Elżbieta Kacprzak	ⓔ
4.1.11. Trypanosomoza afrykańska (śpiączka afrykańska) Małgorzata Paul	ⓔ
4.1.12. Trypanosomoza amerykańska (trypanosomoza południowoamerykańska, choroba Chagasa) Małgorzata Paul	ⓔ
4.1.13. Zarażenie rzeżysikiem pochwowym Przemysław Ciechanowski	ⓔ
4.2. Robaczycze	ⓔ
4.2.1. Anisakioza Agnieszka Wroczyńska	ⓔ
4.2.2. Bąblowica jednojamowa (echinokokoza) Jerzy Stefaniak, Krystyna Frąckowiak, Krzysztof Kaczmarek	ⓔ
4.2.3. Bąblowica wielojamowa (alweokokoza) Jerzy Stefaniak, Elżbieta Kacprzak	ⓔ

4.2.4. Dirofilarioza Małgorzata Paul	ⓔ
4.2.5. Fascjoloza Małgorzata Paul	ⓔ
4.2.6. Filariozy Piotr Zaborowski	ⓔ
4.2.7. Glistnica Tomasz Mach, Szymon Nowak, Jerzy Stefaniak	ⓔ
4.2.8. Owsica Tomasz Mach, Szymon Nowak, Jerzy Stefaniak	ⓔ
4.2.9. Paragonimoza Małgorzata Paul	ⓔ
4.2.10. Schistosomoza Piotr Zaborowski, Agnieszka Wroczyńska	ⓔ
4.2.11. Tasiemczycze Tomasz Mach, Szymon Nowak, Jerzy Stefaniak	ⓔ
4.2.12. Tęgoryjczyca Jerzy Stefaniak, Matylda Kludkowska	ⓔ
4.2.13. Toksokaroza Małgorzata Paul, Jerzy Stefaniak	ⓔ
4.2.14. Trichurioza (włosogłównica) Jerzy Stefaniak, Matylda Kludkowska	ⓔ
4.2.15. Wągrzyca (cysticerkoza) Małgorzata Paul, Elżbieta Kacprzak	ⓔ
4.2.16. Węgoryczyca (strongyloidoza) Małgorzata Paul	ⓔ
4.2.17. Włośnica Karolina Mrówka, Jerzy Stefaniak, Łukasz Pielok	ⓔ
4.2.18. Wysypka płymaków Małgorzata Paul	ⓔ
4.2.19. Zespół larwy skórnej wędrującej Jerzy Stefaniak, Karolina Mrówka	ⓔ
4.3. Zarażenia ektopasożytami	ⓔ
4.3.1. Muszycze Jerzy Stefaniak, Szymon Nowak	ⓔ
4.3.2. Nużycza Jacek Szepietowski, Joanna Salomon	ⓔ
4.3.3. Świerzb Jacek Szepietowski, Joanna Salomon	ⓔ
4.3.4. Wszawica Jacek Szepietowski, Joanna Salomon	ⓔ
5. Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego Witold Przyjałkowski	1387
5.1. Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (ZOMR)	1387
5.2. Zapalenie mózgu	1394
5.3. Zapalenie rdzenia kręgowego	ⓔ
5.4. Zakażenia ograniczone ośrodkowego układu nerwowego	ⓔ
5.4.1. Ropniak podtwardówkowy	ⓔ
5.4.2. Ropień mózgu	ⓔ
6. Zakażenia u osób z niedoborem odporności Weronika Rymer, Bogdan Ochrem	ⓔ
7. AIDS Bartosz Szetela, Brygida Knysz, Jacek Gąsiorowski	1397
8. Zakażenia związane z cewnikiem donaczyniowym Tomasz Ozorowski, Waleria Hryniewicz	1403
9. Sepsa i wstrząs septyczny Roman Jaeschke, Miłosz Jankowski, Andrzej Kübler	1406
10. Postępowanie po ekspozycji na zakażenie wirusowe przenoszone drogą krwi Weronika Rymer, Brygida Knysz, Jacek Juszczak	1415
11. Immunoprophylaktyka chorób zakaźnych u dorosłych Jacek Wysocki, Jacek Mrukowicz, Weronika Rymer, Agnieszka Wroczyńska	1420
11.1. Immunoprophylaktyka chorób zakaźnych u dorosłych – informacje ogólne	1420
11.2. Szczepionki przeciwko chorobom wirusowym	1426
11.2.1. COVID-19	1426
11.2.2. Grypa	1432
11.2.3. Japońskie zapalenie mózgu	ⓔ

11.2.4. Nagminne porażenie dziecięce (<i>poliomyelitis</i>)	1433
11.2.5. Odkleszczowe zapalenie mózgu	1433
11.2.6. Odra, świnka i różyczka	1433
11.2.7. Ospa wietrzna	1434
11.2.8. Wirus brodawczaka ludzkiego (HPV)	1435
11.2.9. Wścieklizna	1436
11.2.10. WZW typu A	1438
11.2.11. WZW typu B	1438
11.2.12. Żółta gorączka	1438
11.3. Szczepionki przeciw chorobom bakteryjnym	1440
11.3.1. Błonica i tężec	1440
11.3.2. Cholera	1440
11.3.3. Dur brzuszny	1440
11.3.4. Krztusiec	1442
11.3.5. Meningokoki	1442
11.3.6. Pneumokoki	1443
11.4. Szczepienia w określonych grupach osób	1444
11.4.1. Szczepienia przed podróżą zagranicą	1444
11.4.2. Szczepienia chorych z niedoborem odporności	1444
11.4.3. Szczepienie osób z zaburzeniami krzepnięcia	1448
11.4.4. Szczepienia a stosowanie leków przeciwdrobnoustrojowych	1449
12. Profilaktyka zakażeń personelu medycznego	1449
Agnieszka Wroczyńska	1449
13. Nieswoiste metody ochrony przed owadami i kleszczami	1449
Agnieszka Wroczyńska	1449
14. Leki przeciwdrobnoustrojowe	1449
14.1. Leki przeciwbakteryjne	1449
14.2. Leki przeciwwirusowe	1449
14.3. Leki przeciwgrzybicze	1449
14.4. Leki przeciw pasożytnicze	1449
14.4.1. Leki przeciw pierwotniakom	1449
14.4.2. Leki przeciw robakom płaskim i nicieniom	1449
14.4.3. Leki przeciwko ektopasożytom	1449
Joanna Salomon	1449

19 Zaburzenia wodno-elektrolitowe i kwasowo-zasadowe

1. Zaburzenia gospodarki wodno-elektrolitowej	1459
Edward Franek, Robert Drabczyk, Franciszek Kokot	1459
1.1. Stany odwodnienia	1459
1.1.1. Odwodnienie izotoniczne	1459

1.1.2. Odwodnienie hipertoniczne	1460
1.1.3. Odwodnienie hipotoniczne	1460
1.2. Stany przewodnienia	1461
1.2.1. Przewodnienie izotoniczne	1461
1.2.2. Przewodnienie hipertoniczne	1461
1.2.3. Przewodnienie hipotoniczne (zatrucie wodne)	1461
1.3. Zaburzenia gospodarki sodowej	1462
1.3.1. Hiponatremia	1462
1.3.2. Hipernatremia	1469
1.4. Zaburzenia gospodarki potasowej	1471
1.4.1. Hipokaliemia	1471
1.4.2. Hiperkaliemia	1473
1.5. Zaburzenia gospodarki magnezowej	1475
1.5.1. Hipomagnezemia	1475
1.5.2. Hipermaagnezemia	1477
1.6. Zaburzenia gospodarki wapniowej	1477
1.6.1. Hipokalcemia	1478
1.6.2. Hiperkalcemia	1479
1.7. Zaburzenia gospodarki fosforowej	1480
1.7.1. Hipofosfatemia	1481
1.7.2. Hiperfosfatemia	1482
2. Zaburzenia równowagi kwasowo-zasadowej	1483
Edward Franek, Franciszek Kokot	1483
2.1. Kwasica nieoddechowa	1486
2.2. Kwasica oddechowa	1487
2.3. Zasadowica nieoddechowa	1488
2.4. Zasadowica oddechowa	1488
20. Zatrucia	1490
1. Zagadnienia ogólne	1490
1.1. Etiologia najczęstszych objawów w przebiegu ostrych zatruc	1490
1.2. Ośrodki ostrych zatruc	1492
2. Alkohole	1492
2.1. Alkohol etylowy (etanol)	1492
2.2. Alkohol metylowy (metanol)	1493
2.3. Glikol etylenowy	1494
3. Benzodiazepiny	1495
4. Cyjanki i cyjanowodor	1496
5. Digoksyna	1496
6. Grzyby trujące	1497
6.1. Muchomor sromotnikowy	1497
6.2. Zastónak rudy	1500
6.3. Piestrzenica kasztanowata	1500

07. Substancje psychoaktywne	Dorota Klimaszyk, Zbigniew Kołaciński, Janusz Szajewski	1501
07.1. Amfetaminy		1501
07.2. Dopalacze		1502
07.3. Fencyklidyna i ketamina		1503
07.4. Kokaina		1504
07.5. LSD		1506
07.6. Marihuana i haszysz (kannabinoidy naturalne)		1506
07.7. Opioidy		1507
08. Paracetamol	Dorota Klimaszyk, Zbigniew Kołaciński, Janusz Szajewski	1509
09. Tlenek węgla (czad)	Dorota Klimaszyk, Zbigniew Kołaciński, Janusz Szajewski	1511
10. Zespół antycholinergiczny (ostry)	Dorota Klimaszyk	1512
11. Zespół cholinergiczny (ostry)	Dorota Klimaszyk	1513
12. Zespół serotoninowy (serotoninergiczny)	Dorota Klimaszyk	1514
13. Zespół sympatykomimetyczny	Dorota Klimaszyk	1515
14. Alkoholowy zespół abstynencyjny	Dorota Klimaszyk, Zbigniew Kołaciński, Karol Świeca	1516
15. Zespół abstynencyjny z odstawienia leków nasennych lub leków uspokajających	Dorota Klimaszyk, Karol Świeca	1520
16. Ostry zespół odstawienia opioidów	Dorota Klimaszyk, Karol Świeca	1522

21 Zaburzenia psychiczne

1. Ocena stanu psychicznego	Andrzej Kokoszka	1524
2. Tendencje samobójcze	Andrzej Kokoszka	1525
3. Zaburzenia depresyjne	Andrzej Kokoszka	1526
4. Niebezpiecznie zachowujący się pacjent	Andrzej Kokoszka	1527
4.1. Majaczenie na podłożu somatycznym		1527
4.2. Niebezpieczne zachowania inne niż majaczenie		1528
5. Patologiczny lęk i strach	Andrzej Kokoszka	1529
6. Hospitalizacja psychiatryczna i środki przymusu bezpośredniego	Andrzej Kokoszka	1530
6.1. Podstawa prawna		1530
6.2. Kierowanie pacjenta na konsultację psychiatryczną lub do szpitala psychiatrycznego		1531
6.3. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego		1532
7. Hospitalizacja psychiatryczna wbrew woli pacjenta	Andrzej Kokoszka	1533

22 Onkologia i opieka paliatywna

1. Ból u chorego na nowotwór	Piotr Sobański, Małgorzata Krajnik	1534
2. Powikłania leczenia przeciwnowotworowego		1536
2.1. Wyznaczenie cytostatyków	Aleksandra Grela-Wojewoda, Wojciech M. Wysocki	1536

2.2. Nudności i wymioty	Maciej Krzakowski, Tomasz Sacha, Krzysztof Krzemieniecki	1538
2.3. Zapalenie skóry wywołane przez leki blokujące EGFR	Maciej Krzakowski, Krzysztof Krzemieniecki	1541
2.4. Popromienne zapalenie skóry i błon śluzowych	Marcin Hetnał, Wojciech M. Wysocki	1541
2.4.1. Popromienne zapalenie skóry		1543
2.4.2. Popromienne zapalenie błony śluzowej jamy ustnej		1543
2.4.3. Popromienne zapalenie przełyku		1544
2.4.4. Popromienne zapalenie błony śluzowej jelit		1544
2.5. Gorączka neutropeniczna	Jacek Roliński, Tomasz Sacha	1545
2.6. Zespół rozpadu nowotworu	Maciej Krzakowski, Tomasz Sacha, Krzysztof Krzemieniecki	1549
3. Agonia	Aleksandra Kotlińska-Lemieszek, Maciej Kluziak	1551
4. Zgon	Milosz Jankowski, Mariusz Żelichowski, Konstanty Szuldrzyński	1551
4.1. Rozpoznanie śmierci		1551
4.2. Stwierdzenie zgonu		1551
4.3. Zgłoszenie zgonu z powodu choroby zakaźnej		1551
4.4. Sekcja zwłok		1551

23 Pierwsza pomoc w urazach i innych stanach nagłych

1. Ogólne zasady udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1554
2. Utrata przytomności		1556
2.1. Omdlenie	Piotr Kułakowski	1556
2.2. Śpiączka	Milosz Jankowski, Grażyna Zwolińska, Konstanty Szuldrzyński	1562
3. Zadławienie	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
4. Rana i krwotok pourazowy	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
5. Rana drążąca klatki piersiowej	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
6. Złamania kończyn	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
7. Amputacja urazowa	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
8. Uraz głowy	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
9. Upadek z wysokości	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
10. Przygniecenie przez ciężki przedmiot	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
11. Wypadek komunikacyjny (drogowy)	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
12. Pożar	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
13. Wypadek masowy (z dużą liczbą ofiar)	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
14. Przytopienie	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
15. Wypadek nurkowy	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1562
16. Hipotermia	Dorota Klimaszyk, Milosz Jankowski, Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1564
17. Odmrożenie	Grzegorz Cebula	1566
18. Hipertermia	Jan Ciekieiewicz, Dorota Klimaszyk, Milosz Jankowski	1567
19. Oparzenia	Grzegorz Cebula, Jan Ciekieiewicz	1567

19.1. Oparzenie skóry	[E]
19.2. Oparzenie dróg oddechowych	[E]
19.3. Oparzenie przełyku	[E]
20. Porażenie prądem elektrycznym Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	[E]
21. Rażenie piorunem Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	[E]
22. Ugryzienia i użądlenia	1569
22.1. Ugryzienie przez psa, kota lub inne zwierzę Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	1569
22.2. Ukąszenie przez żmiję zygzakowatą Dorota Klimaszek, Grzegorz Cebula	1569
22.3. Użądlenie przez owady Marek Jutel, Ewa Cichoń-Jarosz	1570
23. Krwawienie z nosa Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	1572
24. Ciało obce w jamie nosowej Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	[E]
25. Ciało obce w przewodzie słuchowym zewnętrznym Grzegorz Cebula, Jan Cieckiewicz	[E]
26. Obrażenia oczu Arkadiusz Pogrzebielski	[E]

24 Zabiegi diagnostyczne i lecznicze

1. Wstrzyknięcia leków i innych środków Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	[E]
1.1. Wstrzyknięcia domięśniowe	[E]
1.2. Wstrzyknięcia podskórne	[E]
1.3. Wstrzyknięcia dożylnie	[E]
2. Przygotowanie pola operacyjnego do drobnych zabiegów Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	[E]
3. Znieczulenie miejscowe nasiękowe Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	[E]
4. Sedacja i krótkotrwałe dożylnie znieczulenie ogólne Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	[E]
5. Nakłucie i cewnikowanie naczyń krwionośnych Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	[E]
5.1. Pobieranie krwi żyłnej obwodowej	[E]
5.2. Kaniulacja żył obwodowych	[E]
5.3. Pobieranie krwi do gazometrii	[E]
5.3.1. Pobieranie krwi tętniczej	[E]
5.3.2. Pobieranie arterializowanej krwi włósniczkowej	[E]
6. Kaniulacja jamy szpikowej Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski	[E]
7. Wlewy podskórne (hypodermoclysis) Izabela Bętkowska, Anna Białoń-Janusz, Tomasz Grądalski	[E]
8. Nakłucie jamy opłucnej (torakocenteza) Jerzy Soja, Miłosz Jankowski	1575
9. Drenaż jamy opłucnej Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski	[E]
10. Nakłucie worka osierdziowego (perikardiocenteza) Witold Tomkowski, Paweł Kuca	1577
11. Nakłucie jamy otrzewnej (paracenteza) Jacek Juszczyk, Jerzy Jaroszewicz	1578
12. Nakłucie jamy stawowej (artrocenteza) Irena Zimmermann-Górska	1579

13. Nakłucie łądźwiowe Witold Przyjałkowski, Jacek Mrukowicz	1580
14. Cewnikowanie pęcherza moczowego Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	1582
15. Wprowadzanie zgłębnika do żołądka Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	1583
16. Plukanie żołądka Dorota Klimaszek, Miłosz Jankowski	1584
17. Defibrylacja serca Maria Trusz-Głuz, Miłosz Jankowski	1585
18. Kardiowersja elektryczna Maria Trusz-Głuz, Miłosz Jankowski	1586
19. Przyrządowe udrożnienie dróg oddechowych Grzegorz Cebula, Miłosz Jankowski, Konstanty Szuldrzyński	1587
19.1. Intubacja dotchawicza	1587
19.2. Wprowadzanie rurki ustno-gardłowej	1590
19.3. Wprowadzanie rurki nosowo-gardłowej	1591
19.4. Wprowadzanie przyrządów nadgłośniowych	1591
19.4.1. Wprowadzanie maski krtaniowej	1591
19.4.2. Wprowadzanie rurki krtaniowej	1593
19.5. Konikotomia (krikotrydotomia) przezskórna	1594
20. Drenaż ułożeniowy oskrzeli Roman Nowobilski, Miłosz Jankowski	1595
21. Leczenie tlenem Miłosz Jankowski, Dorota Górecka	1599
22. Dożylnie leczenie płynami Miłosz Jankowski, Roman Jaeschke	1603
23. Przetaczanie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych Magdalena Łętowska, Aleksandra Rosiek	1611
23.1. Krew pełna konserwowana (KPK)	1615
23.2. Koncentraty krwinek czerwonych	1615
23.2.1. Koncentrat krwinek czerwonych (KKCz)	1615
23.2.2. Ubogoleukocytny koncentrat krwinek czerwonych (UKKCz)	1616
23.2.3. Przemywany koncentrat krwinek czerwonych (PKKCz)	1616
23.3. Koncentraty krwinek płytkowych (KKP)	1616
23.3.1. Ubogoleukocytny KKP (UKKP)	1616
23.3.2. Przemywany KKP (PKKP)	1618
23.3.3. Rekonstruowany KKP (RKKP)	1618
23.3.4. Oporność na przetaczanie KKP	1619
23.4. Koncentrat granulocytny (KG)	1619
23.5. Napromieniowane składniki krwi	1619
23.6. Osocze i białka osocza	1620
23.6.1. Osocze świeżo mrożone (FFP)	1620
23.6.2. Krioprecypitat	1621
23.6.3. Albumina	1621
23.6.4. Immunoglobuliny	1622
23.7. Postępowanie z chorymi odmawiającymi przetoczenia składników krwi	1622
24. Biopsja szpiku Andrzej Hellmann, Wanda Knopińska-Posluszny, Tomasz Sacha	[E]

25. Biopsja przezińska opłucnej	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski	1625
26. Biopsja przezińska płuca	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski	1626
27. Biopsja nerki	Edward Franek, Miłosz Jankowski, Franciszek Kokot	1627
28. Biopsja przezińska wątroby	Jacek Juszczak, Jerzy Jaroszewicz, Miłosz Jankowski	1628
29. Dekontaminacja powierzchni ciała	Janusz Szajewski	1629
30. Pobieranie wymazu z części nosowej gardła	Weronika Rymer, Piotr Sawiec	1623
31. Pobieranie wymazu z gardła i nosa	Weronika Rymer	1625

25 Badania czynnościowe

1. Elektrokardiografia	Andrzej Dąbrowski, Wiktoria Leśniak	1626
1.1. Elektrokardiogram standardowy		1626
1.2. Elektrokardiograficzna próba wysiłkowa		1633
1.3. Elektrokardiogram rejestrowany metodą Holtera		1636
2. Pomiar ciśnienia tętniczego	Andrzej Januszewicz, Aleksander Prejbisz, Wiktoria Leśniak	1637
2.1. Kliniczny (tradycyjny) pomiar ciśnienia tętniczego		1637
2.2. Samodzielne pomiary ciśnienia tętniczego		1638
2.3. Automatyczne monitorowanie ciśnienia tętniczego (ABPM)		1639
3. Pulsosymetria	Miłosz Jankowski	1639
4. Badania czynnościowe układu oddechowego	Piotr Boros, Filip Mejza	1639
4.1. Spirometria podstawowa		1639
4.2. Spirometryczna próba rozkurczowa		1644
4.3. Spirometryczna próba prowokacyjna		1645
4.4. Pomiar szczytowego przepływu wydechowego (PEF)		1645
4.5. Pletyzmografia		1646
4.6. Badanie transferu płucnego dla tlenu węgla (T_{lco})		1647
4.7. Sercowo-płucna próba wysiłkowa		1648
4.8. Test 6-minutowego marszu		1648
4.9. Stopniowany wahadłowy test marszowy		1649

26 Badania endoskopowe

1. Bronchoskopia	Krzysztof Śladek, Miłosz Jankowski	1650
2. Endoskopia przewodu pokarmowego	Tomasz Marek, Ewa Nowakowska-Dulawa	1651
2.1. Endoskopia górnego odcinka przewodu pokarmowego (ezofagogastroduodenoskopia, panendoskopia)		1651
2.2. Endoskopowa cholangiopankreatografia wsteczna (ECPW)		1655
2.3. Endoskopia jelita grubego (rektoskopia, rektosigmoidoskopia, kolonoskopia)		1656
2.4. Endoskopia jelita cienkiego		1657

27 Badania laboratoryjne

1. Badania biochemiczne, hematologiczne i koagulologiczne	Bogdan Solnica	1659
2. Badanie ogólne moczu	Bogdan Solnica	1685
3. Badania płynu opłucnowego	Jerzy Soja, Miłosz Jankowski	1686
4. Badania płynu osierdziowego	Witold Tomkowski, Paweł Kuca, Wiktoria Leśniak	1687
5. Badania płynu otrzewnowego (puchlinowego)	Jacek Juszczak, Jerzy Jaroszewicz	1687
6. Badania płynu stawowego	Irena Zimmermann-Górska	1688
7. Badanie ogólne płynu mózgowo-rdzeniowego	Witold Przyjałkowski	1689
8. Badanie kału na krew utajoną	Bogdan Solnica	1689

28 Diagnostyka mikrobiologiczna

1. Diagnostyka zakażeń bakteryjnych	Anna Przondo-Mordarska, Zofia Zwolska, Ewa Augustynowicz-Kopeć, Gajane Martirosian, Elżbieta Rozynek	1690
1.1. Diagnostyka zakażeń bakteriami atypowymi	Katarzyna Pancer	1696
1.2. Diagnostyka gruźlicy i mykobakterioz	Zofia Zwolska, Ewa Augustynowicz-Kopeć	1698
1.3. Diagnostyka zakażenia <i>Helicobacter pylori</i>	Krystian Adrych, Bogdan Solnica, Gajane Martirosian, Elżbieta Rozynek	1699
2. Diagnostyka zakażeń grzybiczych	Anna Przondo-Mordarska, Barbara Podsiadło, Elżbieta Ochman, Elżbieta Rozynek	1702
2.1. Diagnostyka zakażeń <i>Pneumocystis jiroveci</i> (dawniej <i>P. carinii</i>)	Barbara Podsiadło, Elżbieta Ochman	1705
3. Diagnostyka zakażeń wirusowych	Anna Przondo-Mordarska, Gajane Martirosian, Elżbieta Rozynek	1705
4. Diagnostyka zarażeń pasożytniczych	Anna Przondo-Mordarska, Gajane Martirosian, Elżbieta Rozynek	1709

Indeks

Wybrane stany nagłe/ostre

	1712
--	------